

PM Rotel IV (Dnr KS 2023/846)

Förstärkt skydd för den personliga integriteten - behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök (SOU 2023:37)

Remiss från Justitiedepartementet
Remisstid den 20 november 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

I november 2021 beslutade regeringen att tillsätta en utredare med uppdrag att utreda och ta ställning till behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök. Syftet var att lämna förslag som så långt som möjligt motverkar oskuldskontroller, oskuldsintyg, oskuldsingrepp och liknande fenomen samt omvändelseförsök. Uppdraget omfattade bland annat frågeställningar om vilka behov som finns av åtgärder mot så kallade oskuldskontroller, oskuldsintyg, oskuldsoperationer och liknande fenomen samt om detta ska kriminaliseras.

Utredningen finner att utförande av oskuldskontroller och oskuldsingrepp samt utfärdande av oskuldsintyg förekommer i Sverige. Utredningen föreslår bland annat en ny straffbestämmelse om oskuldskontroll i fjärde kapitlet brottsbalken, och även en utökning av möjligheten att besluta om utreseförbud enligt 31 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Vidare föreslår utredningen att underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott ska kriminaliseras.

Utredningen har bedömt att intygande av sexuell oskuld (oskuldsintyg) inte bör kriminaliseras samt att regelverket för hälso- och sjukvården inte behöver förändras. Vad gäller omvändelseförsök riktade mot hbtq-personer bedömer utredningen att en särskild kriminalisering inte bör införas.

Justitiedepartementet har remitterat utredningen till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd och Skärholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret tillstyrker bland annat utredningens förslag om en utökning av möjligheten att besluta om utreseförbud.

Socialnämnden är positiva till utredningens förslag som innebär en ökad kriminalisering av hedersrelaterat våld och förtryck.

Utbildningsnämnden önskar en djupare analys av hur en skärpt lagstiftning påverkar skolans personal. Nämnden ser även ett behov av att komplettera en förändrad lagstiftning med utbildnings- och informationsinsatser.

Farsta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslagen i betänkandet.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd ser att ändringar av reglerna om utreseförbud i LVU kan bidra till att öka skyddet för barn och unga samt hbtqi- och funktionsnedsatta personer.

Skärholmens stadsdelsnämnd lyfter flera farhågor. En oro rör vart kvinnor kan komma att vända sig för hjälp när oskuldskontroller och oskuldsingrepp är kriminaliserat och att mörkertalet kring dessa handlingar kommer att öka.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Alla människor ska ha rätt till personlig integritet och ingen ska utsättas för kränkningar. Jag välkomnar att en utredning har gjorts i syfte att stärka skyddet för den personliga integriteten. Många av förslagen som presenteras är bra men jag anser att de tyvärr inte kommer att räcka. Det hade varit önskvärt om utredningen hade vågat gå fram med skarpare förslag trots att en del frågor är svåra.

Som utredningen lyfter syftar oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp till att upprätthålla kontrollen över flickors och kvinnors sexualitet. Varje människa har rätt att få bestämma över sin kropp och sitt liv. Förslagen som rör oskuldskontroller och oskuldsingrepp är bra. Att intygande av sexuell oskuld inte föreslås kriminaliseras är beklagligt. Oskuldsintyg är en oerhört allvarlig kränkning av en persons integritet. Att detta ska kunna fortgå är förfärligt.

Utredningen väljer att inte föreslå kriminalisering av omvändelseförsök av hbtqi-personer med motiveringen att en del handlingar redan är kriminaliserade och att kriminalisering inte bör ske i förebyggande syfte. Det är viktigt att komma ihåg att det oftast är unga personer som utsätts för omvändelseförsök av personer som står dem nära, som familj, släkt och församling. Det är samhällets ansvar att vara tydliga med att man inte accepterar denna typ av kränkningar. Jag menar att ett generellt förbud mot omvändelseförsök behövs för att täcka alla handlingar. Regeringen bör

föreslå riksdagen ett förbud mot omvändelseförsök. Sett till den särskilda utsatthet som unga hbtqi-personer kan befinna sig i bör även en straffskärpning införas.

I samband med att utredningens förslag ska realiseras är det centralt att informations- och utbildningsinsatser genomförs till de yrkesgrupper som kommer i kontakt med barn, unga och deras familjer som ett komplement till en skärpt lagstiftning. Rätt kunskap kan vara avgörande för att den som är utsatt kan få den hjälp som den har rätt till.

Stockholm den 1 november 2023

Alexander Ojanne

Bilaga

Förstärkt skydd för den personliga integriteten - behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldssingrepp samt omvändelseförsök (SOU 2023:37) Dnr. KS 2023/846-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andréa Hedin (alla M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut godkänns delvis.
2. Därutöver anförs följande.

Omvändelseterapi är behandling som utgår från det falska antagandet att man kan ”botas” från den sexuella läggning man föds med. Det innefattar ofta påtryckningar och tvång för att personen inte längre ska identifiera sig som hbtqi+-person eller ge uttryck för den delen av sin identitet.

En kartläggning som genomfördes av MUCF visade att nästan var femte hbtqi+-ungdom har blivit utsatt för någon form av påtryckning för att inte leva ut sin sexualitet eller könsidentitet, samt att 5 procent av hbtqi+-ungdomarna har blivit utsatta för omvändelseförsök.[1]

Att unga utsätts för “omvändelseterapi” kan aldrig accepteras. Det handlar om ovetenskaplig terapi som riskerar att skapa livslånga psykiska problem. Vi menar att en skarp lagstiftning, som kriminaliserar omvändelseförsök, för att skydda barn och unga är helt nödvändig.

I utredningen argumenteras det för att det inte behövs ett skarp lagstiftning för att nuvarande lagstiftning redan täcker omvändelseterapi. Vi menar att i sådant fall behöver omvändelsepåtryckningar mot hbtqi+-personer räknas som särskilt försvårande omständigheter.

Det är mycket bra att utredningen föreslår ett förbud mot oskuldsoperationer. Utredningen landar dock i slutsatsen att oskuldsintyg inte bör förbjudas och anför aspekter som bör beaktas. Vi vill i detta sammanhang lyfta fram att oskuldskontroller uppenbart strider mot kravet på vetenskap och beprövad erfarenhet som ställs på hälso- och sjukvårdspersonal i 6 kap 1 § patientsäkerhetslagen, dessutom bidrar fenomenet till att upprätthålla hedersförtryck.

---

[1] [Unga hbtq-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige \(mucf.se\)](https://mucf.se)

Kommunstyrelsen

Reservation av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersätтарыttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Utredarens uppdrag kan delas upp i två delar; en del som handlar om så kallade oskuldskontroller, utfärdande av oskuldsintyg samt oskuldsingrepp och en annan del som handlar om omvändelseförsök av hbtq-personer.

Oskuldskontroller, utfärdande av oskuldsintyg och oskuldsingrepp

Utredaren beskriver fenomenen såhär: En oskuldskontroll är en undersökning av en flickas eller kvinnas underliv som genomförs i syfte att bedöma om hon är oskuld eller inte. Ett oskuldsintyg är ett intyg utfärdat av en läkare eller någon annan betrodd person i vilket en flicka eller kvinna direkt eller indirekt framställs som oskuld. Ett oskuldsingrepp är ett kirurgiskt ingrepp eller en liknande åtgärd i en flickas eller kvinnas underliv som vidtas i syfte att det vid ett senare tillfälle ska framstå som att hon är oskuld. Den betydelse av ordet oskuld som är relevant i den här utredningen är att en person inte har haft samlag.

Inom en hederskontext kan oskuldskontroller, utfärdande av oskuldsintyg och oskuldsingrepp användas som sätt att kontrollera flickors och kvinnors sexualitet. Det finns gemensamma nämnare bakom förekomsten av företeelserna; normer om att flickor och kvinnor ska inte ha sex innan de har gift sig och föreställningen om att det finns en mödomshinna som visar att en flicka eller kvinna är oskuld. Föreställningar om mödomshinnan och andra fysiska tecken på att någon är oskuld är ogrundade.

Utredaren har tagit del av studier, kartläggningar och uppgifter i media samt ställt frågor till ideella organisationer och relevanta myndigheter för att få en bred bild av kunskap och erfarenheter av oskuldskontroller, utfärdande av oskuldsintyg och oskuldsingrepp.

Mot bakgrund av detta lämnar utredaren följande förslag och bedömningar:

- Att det införs en ny straffbestämmelse om oskuldskontroll i fjärde kapitlet brottsbalken. Samtycke från den som underkastat sig en oskuldskontroll ska inte utgöra en grund för ansvarsfrihet för gärningspersonen.
- Att oskuldsingrepp ska förbjudas genom nya bestämmelser i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. Lagens rubrik föreslås ändras till lag (1982:316) med förbud mot oskuldsingrepp och könsstympning av kvinnor. Samtycke från den som underkastat sig ett oskuldsingrepp ska inte utgöra en grund för ansvarsfrihet för gärningspersonen.
- En utökning av möjligheten att besluta om utreseförbud enligt 31 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Ett sådant förbud ska även omfatta fall där det finns påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att genomgå ett oskuldsingrepp eller en oskuldskontroll.
- Att intygande av sexuell oskuld (oskuldsintyg) inte bör kriminaliseras.

- Att det inte finns behov av att ändra regelverket för hälso- och sjukvården eller att ge IVO ett särskilt uppdrag att se över sitt arbetssätt.
- Att det inte finns behov av informations- och utbildningsinsatser utan att det bör vara tillräckligt att se över och vid behov komplettera befintliga insatser av aktörer som exempelvis Socialstyrelsen och Skolverket.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Omvändelseförsök av hbtq-personer

Utredaren använder följande definition av omvändelseförsök av hbtq-personer: påtryckningar och tvång som syftar till att förmå någon att förändra, permanent dölja eller avstå från att leva i enlighet med sin sexuella läggning eller könsidentitet eller uttrycka kön på det sätt personen själv vill.

Omvändelseförsök förekommer i hela världen och kan se ut på många olika sätt. Utredaren lyfter fram två gemensamma drag. Dels att syftet är att förändra personers sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck och dels att omvändelseförsök sker mot bakgrund av värderingar och inställningar som inte accepterar personens sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Det finns inte stöd i forskning för att omvändelseförsök eller ”omvändelseterapi” leder till att hbtq-personers sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck förändras. Det finns dock stöd för att omvändelseförsök är kopplade till negativa konsekvenser för de som genomgår dem, bland annat i form av psykisk ohälsa.

Utredaren delar in olika former av omvändelseförsök i följande fyra grupper:

1. Metoder som riktas direkt mot kroppen, såsom hormonbehandling och kirurgiska ingrepp (”kroppspåverkande metoder”)
2. Metoder som liknar eller är hämtade från samtalsterapi, tolvstegsprogrammet och liknande (”terapiimiterande metoder”)
3. Metoder som bygger på religiösa ritualer och andra handlingar med religiös koppling, såsom förbön, själavårdande samtal och andeutdrivning (”religiösa metoder”)
4. Andra påverkansförsök som inte faller in under övriga kategorier, som kan sträcka sig från utfrysning och verbala övertalningsförsök till tvångsäktenskap och allvarliga våldshandlingar.

Utredaren konstaterar, utifrån Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) rapport *Unga hbtq-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige* och övriga uppgifter som framkommit under utredningen, att omvändelseförsök förekommer i viss utsträckning i Sverige. Framför allt är det former av omvändelseförsök som återfinns i grupperna tre och fyra som förekommer. Det finns enligt utredaren inget som tyder på att det förekommer kroppspåverkande metoder i Sverige och inga klara uppgifter om så kallade terapiimiterande metoder.

Uppmaningar att förbjuda omvändelseförsök har framförts av bland andra FN:s oberoende expert mot diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet samt av Europaparlamentet. Ett tiotal länder har infört förbud på nationell nivå. I andra länder, bland annat Norge, pågår arbete med sådan lagstiftning. Utredaren anser dock att kriminalisering bör utgöra den sista utvägen. För att ta ställning till behovet av en sådan åtgärd krävs bland annat att man kan peka på förekomsten av ett beteende som kan föranleda påtaglig fara eller skada, samt att en straffsanktion utgör ett effektivt medel för att motverka beteendet.

Utredaren konstaterar att omvändelseförsök är skadliga såväl för den enskilde som för hbtq-personer som grupp. De kan leda till psykisk ohälsa och självmordsförsök samt en rad andra negativa psykosociala konsekvenser. Omvändelseförsök kan även bidra till stigmatisering av hbtq-personer som grupp genom att sprida eller förstärka patologiserande eller på annat sätt negativa föreställningar om sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck som avviker från normen.

Utredaren anser dock inte att omvändelseförsök utgör en typ av beteende. Det handlar i stället om många olika beteenden som används som påverkansmedel i ett och samma syfte.

Vidare konstaterar utredaren att de i Sverige allvarligaste förekommande påverkansmedlen utgör redan brott. Det kan handla om att hbtq-personer utsätts för påverkan genom handlingar som utgör olaga tvång, misshandel, olaga frihetsberövande, olaga hot, äktenskapstvång eller ofredande. I ett omvändelseförsök kan det även ingå gärningar som utgör förtal, förolämpning eller hets mot folkgrupp. Även bestämmelserna om olaga förföljelse, grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning samt hedersförtryck kan bli aktuella. Utredaren anser därför att nuvarande lagstiftning ger goda möjligheter att ingripa straffrättsligt mot omvändelseförsök.

Det finns dock vissa former av påverkansmedel som inte utgör brott i dag såsom verbal påverkan och ritualer. Utredaren argumenterar för att dessa inte kan anses ”tillräckligt allvarliga” för att motivera en kriminalisering. Utredaren anser också att brottet skulle bli svårt att utreda och bevisa och att bestämmelsen därför skulle vara svår att tillämpa.

Utredaren resonerar även kring att lagar kan utformas för att få en normerande effekt. Utredaren konstaterar dock att en ny straffbestämmelse inte bör införas endast av den anledningen. Det bör även kunna förutses att bestämmelsen i någon rimlig grad kommer att tillämpas i praktiken och bidra till att motverka det oönskade beteendet.

Mot bakgrund av detta lämnar utredaren följande förslag:

- Att det inte bör införas en särskild reglering som kriminaliserar så kallade omvändelseförsök av hbtq-personer.
- Att det inte heller bör införas en särskild straffskärpningsgrund för sådana försök.

Konsekvenser av förslagen

Utredaren bedömer att förslaget ändring av reglerna om utreseförbud i LVU inte bör medföra större kostnadsökningar för kommunerna och att staten därför inte ska kompensera dem. Förslaget innebär också en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen, utredaren bedömer att den är proportionerlig.

Vidare anser utredaren att förslagen stärker kvinnors-, hbtqi-personers- och barns rättigheter samt att de bidrar till att uppnå målen för regeringens politik för mänskliga rättigheter och mot diskriminering.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd och Skärholmens stadsdelsnämnd.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	8
Socialnämnden.....	9
Utbildningsnämnden.....	10
Norra innerstadens stadsdelsnämnd	12
Skärholmens stadsdelsnämnd	13
Reservationer m.m.	15

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm ska vara en jämställd och öppen stad där ingen begränsas på grund av kön, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Stadsledningskontoret anser att utredningens förslag i stor utsträckning överensstämmer med stadens mål.

Stadsledningskontoret är positivt till utredningens förslag om en utökning av möjligheten att besluta om utreseförbud enligt 31 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) samt att det även ska omfatta fall där det finns påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att genomgå ett oskuldsingrepp eller en oskuldskontroll. En konkretisering av målgrupper för tillämpning av LVU är ett stöd och vägledande i socialtjänstens arbete med att skydda barn från hedersrelaterat våld och förtryck.

Stadsledningskontoret bedömer att förslaget bör leda till att socialtjänsten behöver initiera fler ärenden om utreseförbud vilket kommer innebära kostnadsökningar, men inte nödvändigtvis kostnadsökningar av den storlek som innebär att staten ska kompensera kommunerna med hänsyn till finansieringsprincipen.

Stadsledningskontoret vill lyfta en oro för hur en eventuell kriminalisering kommer att påverka kvinnor och flickor som just nu lever med hedersnormer och efterfrågar eller upplever ett behov av oskuldskontroller och oskuldsingrepp. På kort sikt förändras inte dessa normer och det är av stor vikt att hälso- och sjukvården tillsammans med socialtjänsten och civilsamhället erbjuder adekvat stöd och skydd.

Socialstyrelsen har 2021 på uppdrag av regeringen tagit fram ett bedömningsstöd till socialtjänsten för arbetet med personer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp. Stadsledningskontoret välkomnar att detta bedömningsstöd lanseras.

Utredningen berör i liten utsträckning förslagets påverkan på skolpersonal. Stadsledningskontoret vill synliggöra att skolpersonal redan idag känner en oro för repressalier vid anmälan till socialtjänsten och vill understryka vikten av att de får adekvat stöd.

Stadsledningskontoret har tagit del av RFSL:s kritik mot utredningens förslag att inte kriminalisera omvändelseförsök. Kritiken handlar framför allt om beskrivningen av handlingar som inte ”tillräckligt allvarliga”. RFSL menar att omvändelseförsök kan leda till såväl fysiska som psykiska skador. Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning att kriminalisering bör utgöra den sista utvägen och att nuvarande lagstiftning ger goda möjligheter att ingripa straffrättsligt mot omvändelseförsök.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen Förstärkt skydd för den personliga integriteten – behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök (SOU 2023:37) besvarad med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2023 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Jan Jönsson (L), Annika Elmlund m.fl. (M), Henrik Falk (C) och Gabriel Kroon (SD) , se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om en ökad kriminalisering av hedersrelaterat våld och förtryck. Det är ett betydelsefullt verktyg för att stärka flickor och kvinnors mänskliga rättigheter och i jämställdhetsarbetet.

Förvaltningen har i remissvar med diarienummer 1.6-299/2022 lämnat synpunkter på förslaget om ett utvidgat stöd i 31 a § LVU gällande utreseförbud för barn. Förvaltningen är positiv till utredningens förslag att även omfatta fall där det finns påtaglig risk för att någon under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att genomgå ett oskuldsingrepp eller en oskuldskontroll. En konkretisering av målgrupper för tillämpning av LVU ses stöttande och vägledande i socialtjänstens arbete för att skydda barn från hedersrelaterat våld och förtryck.

Enligt den kommunala finansieringsprincipen ska beslut som innebär nya obligatoriska uppgifter för kommuner åtföljas av en statlig finansiering. Under 2022 har Stockholms stad ansökt om sex utreseförbud enligt 31 § a LVU och åtta tillfälliga utreseförbud enligt 31 § d LVU. Förslaget till ändring av reglerna om utreseförbud i LVU skulle kunna leda till ökade kostnader för socialtjänsten då det kan leda till att socialtjänsten behöver initiera fler ärenden om utreseförbud. Stockholms stad har ingen statistik på hur många flickor och kvinnor som socialtjänsten har kännedom om och som utsatts eller riskerat utsättas för oskuldskontroller och oskuldsingrepp. Ju bättre socialtjänsten blir på att upptäcka dessa flickor och kvinnor desto mer resurser kommer att krävas även om ett mörkertal riskerar kvarstå. Förslaget kommer innebära kostnadsökningar men inte kostnadsökningar av det storlek som innebär att staten ska kompensera kommunerna med hänsyn till finansieringsprincipen.

Socialstyrelsen har 2021 på uppdrag av regeringen tagit fram ett bedömningsstöd till socialtjänsten för arbetet med de som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Bedömningsstödet består av en manual och ett frågeformulär och avser främst utredningar av barn i åldern 12–17 år. I manualen beskrivs hedersrelaterat våld och förtryck, och i samband med det behandlas bland annat oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp. Hittills har det inte funnits ett bedömningsstöd på nationell nivå för att upptäcka hedersrelaterat våld och bedöma risk för framtida våld bland utsatta barn och unga och efterfrågan inom socialtjänsten är stor. Förvaltningen ser behov av att Socialstyrelsen erbjuder utbildningsåtgärder i samband med lansering av bedömningsstödet. Det är i dagsläget inte beskrivet vem som kommer ansvara för utbildning, implementering och uppföljning av stödet vilket förvaltningen ser behöver tydliggöras.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Andréa Hedin m.fl. (M), Jan Jönsson (L) och Claes Nyberg (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыtrande av Frida Bondesson (KD), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Av barnkonventionen följer bland annat att Sverige ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala och utbildningsmässiga, för att skydda barn mot alla former av våld. Samhället ska på alla sätt uppmärksamma och motverka olika former av hedersbrott.

Utredningens förslag syftar till att så långt som möjligt motverka förekomsten av oskuldskontroller och oskuldsingrepp utan att de eventuella negativa konsekvenserna blir för stora. De lösningar som utredarna övervägt som alternativ till en kriminalisering är ändringar i regelverket för hälso- och sjukvården samt information och utbildning. Utredarna gör bedömningen att inget av dessa alternativ kan ersätta en kriminalisering och att förslaget till kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott på sikt kan bidra till att fler som har kännedom om ett förestående tvångs- eller barnäktenskap känner sig förpliktade att ingripa eller informera myndigheterna. Förvaltningen har förståelse för utredningens bedömningsgrunder men kan inte se att de olika alternativen utesluter varandra. Tvärtom behövs informations- och utbildningsinsatser som ett komplement till en skärpt lagstiftning.

Eftersom en kriminalisering inte bör ske i förebyggande syfte ser inte utredarna någon anledning att överväga en kriminalisering av försök att omvända hbtq-personer. Förvaltningens hållning är att omvändelseförsök av hbtq-personer har samma mekanismer som grooming eller försök till radikalisering. Det kan vara svårt för ett barn att stå emot övertalning och påtryckningar från familj och släkt. Det är därför viktigt att öka kunskaperna hos den personal som arbetar med barn och unga om de brott som kan ingå vid omvändelseförsök (misshandel, olaga tvång, olaga hot, ofredande, förtal och förolämpning, äktenskapstvång). Det är, menar förvaltningen, viktigt att samhället sänder ut tydliga signaler om att det är olagligt att använda olika metoder för att förmå eller tvinga ett barn till omvändelse för att följa de sedvänjor och normer som kan råda inom familjen, släkten och församlingen.

Idag har skolpersonal plikten att anmäla oro för en elev under arton år till socialtjänsten. Tidigare utredningar har konstaterat att det råder brister i anmälningsskyldigheten och i hantering och rapportering av oro hos förskolor och skolor och att det behövs förbättrade rutiner, metoder och arbetssätt för att upptäcka våld och att barn och ungas egen kunskap om våld och rättigheter behöver öka.

Utredningen berör i mycket liten utsträckning förslagets påverkan på skolpersonal. Förvaltningen menar att om lagstiftaren väljer att ta ytterligare ett steg och genomföra en kriminalisering så behöver det genomföras en utvärdering av den skärpta lagstiftningens konsekvenser för anmälningsskyldigheten och påverkan på skolpersonalen. Detta bland annat för att säkerställa att skolpersonal som idag känner en oro för repressalier vid anmälan ska kunna få ett adekvat stöd och skydd. Konsekvenserna av en utökad anmälningsskyldighet för skolans personal behöver också utredas mer noggrant utifrån ett arbetsrättsligt perspektiv.

Sammantaget ställer sig förvaltningen positiv till förslagen i utredningen som kan bidra till att skydda de flickor och kvinnor som på olika sätt riskerar att begränsas och kontrolleras i sin sexualitet. Förvaltningen anser vidare att det krävs en djupare analys av hur den skärpta lagstiftningen påverkar skolans personal och ser även ett behov av att komplettera en förändrad lagstiftning med utbildnings- och informationsinsatser om såväl förändringarna som hederproblematiken.

Konsekvenser för barns rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är svar på remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barns rättigheter.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2023 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av betänkandet Förstärkt skydd för den personliga integriteten (SOU 2023:37).

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser generellt sett positivt på utredarens förslag. Att skydda personer mot kränkningar av den personliga integriteten är av yttersta vikt för vårt samhälle, och ett straff för sådana handlingar skulle sända en tydlig signal om att de inte tolereras.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2023 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M), Linnea Sandström Lange (L) och Daniele Fava (C), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Gaby Roseen (KD), se Reservationer m.m.

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar utredningens uttalade ambition att i sitt uppdrag utgå från vad som bedöms vara barn och ungas samt hbtqi- och funktionsnedsatta personers bästa. Förvaltningen delar också utredningens bedömning vad gäller ändring av

reglerna om utreseförbud i LVU då det kan bidra till att öka skyddet ytterligare för barn och unga samt hbtqi- och funktionsnedsatta personer.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar det som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och skickar den till kommunstyrelsen.

Skärholmens stadsdelsförvaltning tjänsteutlåtande daterat den 25 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i helhet positiv till de förslag som utredningen utmynnat i. Förvaltningen vill lämna synpunkter och lyfta vissa delar rörande oskuldskontroller och oskuldsingrepp.

Utredningen uppmärksammar samband mellan oskuldsintyg-, kontroll- och ingrepp samt hedersnormer, hedersrelaterat våld och förtryck på ett välgrundat sätt. I utredningen lyfts risker för negativa konsekvenser vid kriminalisering men dessa bedöms av utredare inte som tillräckligt starka för att avstå från att kriminalisera oskuldskontroller och oskuldsingrepp. Förvaltningen vill lyfta att hälso- och sjukvårdspersonal som i dagsläget utfärdar oskuldsintyg, genomför oskuldskontroller eller oskuldsingrepp motiverar handlandet utifrån patientens situation där kvinnan i annat fall kan riskera att fara illa utan kvalificerad hjälp. Kriminalisering av dessa handlingar skulle därför kunna försätta kvinnor i riskfyllda omständigheter. Det finns en oro för vart dessa kvinnor kan komma att vända sig för hjälp vid kriminalisering och att mörkertalet kring dessa handlingar kommer att öka.

Det finns en utbredd problematik i samhället kring hedersrelaterat våld och förtryck, där förvaltningen ser utmaningar med att möta och fånga upp individer som lever i en sådan kontext och hjälpa dem till förändring. Den normbildning som lagförslaget kan innebära för samhället kan ge effekt på lång sikt i de grupper där starka hedersnormer förekommer - eller så kan önskad effekt utebli helt och istället innebära ökade klyftor i samhället. Förvaltningen befarar att även om en kriminalisering skulle leda till ett åtal så kommer inte efterfrågan eller behovet av oskuldskontroller eller ingrepp minska inom den närmsta tiden. Förvaltningen ser även att det i straffskalan för oskuldskontroller kan bli svårt att bedöma huruvida gärningen är ringa, vilket då skulle innebära att det inte utgör ett brott. Detta skulle även kunna innebära ett kryphål för fortsatta oskuldskontroller. Vidare framför utredningen en välgrundad diskussion gällande samtycke och frivillighet i dessa fall och belyser att flickor/kvinnor som lever i en hederkontext till synens kan ha samtyckt till att genomgå oskuldskontroll eller oskuldsingrepp men att dessa i praktiken utförs på grund av påtryckningar och/eller rädsla för konsekvenser.

Utredningen uppmärksammar mörkertal nationellt samt risker för att oskuldskontroll och oskuldsingrepp utförs i utlandet. Risken för att kontroller och ingrepp utförs i utlandet åtgärdas genom utökning av möjligheten att besluta om utreseförbud enligt 31 a § LVU. Förvaltningen ser att det kan finnas behov av att utökningen som avser risk för att föras ut ur landet i syfte att genomgå oskuldskontroll och oskuldsingrepp även kan regleras med tillfälligt utreseförbud enligt 31 d § LVU. Detta med anledning av att utreseförbud enligt 31 a 1 § LVU riskerar att bli overksam då beslut om utreseförbud enligt 31 a § LVU meddelas av Förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnd vilket i praktiken innebär en handläggningstid som kan innebära risk för den enskilde.

Jämställdhetsanalys

Utredningen belyser att oskuldsintyg, oskuldskontroller och oskuldsingrepp utgör grund för diskriminering då det uteslutande är flickor och kvinnor som är drabbade. De föreslagna åtgärderna mot oskuldskontroller, oskuldsingrepp, äktenskapstvång samt barnäktenskap förväntas bidra till att jämställdhetspolitikens mål uppnås och att flickors och kvinnors mänskliga rättigheter stärks. Förvaltningens erfarenhet är att flickor och kvinnor generellt är den större målgruppen som blir utsatta när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck. Förvaltningen ser att det ur ett jämställdhetsperspektiv är positivt att utreda och föreslå förändring kring frågor som dessa, men vill även lyfta vikten av gedigna konsekvensanalyser avseende ökad risk för våld och kontroll av flickor och kvinnor vid lagändring.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Jönsson (L), Annika Elmlund m.fl. (M), Henrik Falk (C) och Gabriel Kroon (SD)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att därutöver anföra följande:

Omvändelseterapi är behandling som utgår från det falska antagandet att man kan ”botas” från den sexuella läggning man föds med. Det innefattar ofta påtryckningar och tvång för att personen inte längre ska identifiera sig som hbtqi+-person eller ge uttryck för den delen av sin identitet.

En kartläggning som genomfördes av MUCF visade att nästan var femte hbtqi+-ungdom har blivit utsatt för någon form av påtryckning för att inte leva ut sin sexualitet eller könsidentitet, samt att 5 procent av hbtqi+-ungdomarna har blivit utsatta för omvändelseförsök.[1]

Att unga utsätts för “omvändelseterapi” kan aldrig accepteras. Det handlar om ovetenskaplig terapi som riskerar att skapa livslånga psykiska problem. Vi menar att en skarp lagstiftning, som kriminaliserar omvändelseförsök, för att skydda barn och unga är helt nödvändig.

I utredningen argumenteras att det inte behövs ett skarp lagstiftning för att nuvarande lagstiftning redan täcker omvändelseterapi. Vi menar att i sådant fall behöver omvändelsepåtryckningar mot hbtqi+-personer räknas som särskilt försvårande omständigheter.

Det är mycket bra att utredningen föreslår ett förbud mot oskuldsoperationer. Utredningen landar dock i slutsatsen oskuldsintyg inte bör förbjudas och anför aspekter som bör beaktas. Vi vill i detta sammanhang lyfta fram att oskuldskontroller uppenbart strider mot kravet på vetenskap och beprövad erfarenhet som ställs på hälso- och sjukvårdspersonal i 6 kap 1 § patientsäkerhetslagen, dessutom bidrar fenomenet till att upprätthålla hedersförtryck.

[1] Unga hbtq-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige (mucf.se)

Utbildningsnämnden

Reservation av Andréa Hedin med flera (M), Jan Jönsson (L) och Claes Nyberg (C)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut

2. Att därutöver anföra följande

Omvändelseterapi är behandling som utgår från det falska antagandet att man kan ”botas” från den sexuella läggning man föds med. Det innefattar ofta påtryckningar och tvång för att personen inte längre ska identifiera sig som hbtqi+-person eller ge uttryck för den delen av sin identitet.

En kartläggning som genomfördes av MUCF visade att nästan var femte hbtqi+-ungdom har blivit utsatt för någon form av påtryckning för att inte leva ut sin sexualitet eller könsidentitet, samt att 5 procent av hbtqi+-ungdomarna har blivit utsatta för omvändelseförsök (Unga hbtq-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige (mucf.se)). Att unga utsätts för ”omvändelseterapi” kan aldrig accepteras. Det handlar om ovetenskaplig terapi som riskerar att skapa livslånga psykiska problem. Vi menar att en skarpare lagstiftning, som kriminaliserar omvändelseförsök, för att skydda barn och unga är helt nödvändig.

I utredningen argumenteras att det inte behövs ett skarpare förslag till lagstiftning för att nuvarande lagstiftning redan täcker omvändelseterapi. Vi menar att i sådant fall behöver omvändelsepåtryckningar mot hbtqi+-personer räknas som särskilt försvarande omständigheter.

Det är mycket bra att utredningen föreslår ett förbud mot oskuldsoperationer. Utredningen landar dock i slutsatsen oskuldsintyg inte bör förbjudas och anför aspekter som bör beaktas. Vi vill i detta sammanhang lyfta fram att oskuldskontroller uppenbart strider mot kravet på vetenskap och beprövad erfarenhet som ställs på hälso- och sjukvårdspersonal i 6 kap 1 § patientsäkerhetslagen, dessutom bidrar fenomenet till att upprätthålla hedersförtryck.

Ersätтарыttrande av Frida Bondesson (KD)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att därutöver anföra följande

Omvändelseterapi är behandling som utgår från det falska antagandet att man kan ”botas” från den sexuella läggning man föds med. Det innefattar ofta påtryckningar och tvång för att personen inte längre ska identifiera sig som hbtqi+-person eller ge uttryck för den delen av sin identitet.

En kartläggning som genomfördes av MUCF visade att nästan var femte hbtqi+-ungdom har blivit utsatt för någon form av påtryckning för att inte leva ut sin sexualitet eller könsidentitet, samt att 5 procent av hbtqi+-ungdomarna har blivit utsatta för omvändelseförsök (Unga hbtq-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige (mucf.se)). Att unga utsätts för ”omvändelseterapi” kan aldrig accepteras. Det handlar om ovetenskaplig terapi som riskerar att skapa livslånga psykiska problem. Vi menar att en skarpare lagstiftning, som kriminaliserar omvändelseförsök, för att skydda barn och unga är helt nödvändig.

I utredningen argumenteras att det inte behövs ett skarpare förslag till lagstiftning för att nuvarande lagstiftning redan täcker omvändelseterapi. Vi menar att i sådant fall behöver omvändelsepåtryckningar mot hbtqi+-personer räknas som särskilt försvårande omständigheter.

Det är mycket bra att utredningen föreslår ett förbud mot oskuldsoperationer. Utredningen landar dock i slutsatsen oskuldsintyg inte bör förbjudas och inför aspekter som bör beaktas. Vi vill i detta sammanhang lyfta fram att oskuldskontroller uppenbart strider mot kravet på vetenskap och beprövad erfarenhet som ställs på hälso- och sjukvårdspersonal i 6 kap 1 § patientsäkerhetslagen, dessutom bidrar fenomenet till att upprätthålla hedersförtryck.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M), Linnea Sandström Lange (L) och Daniele Fava (C)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att därutöver anföra följande:

Omvändelseterapi är behandling som utgår från det falska antagandet att man kan ”botas” från den sexuella läggning man föds med. Det innefattar ofta påtryckningar och tvång för att personen inte längre ska identifiera sig som hbtqi-person eller ge uttryck för den delen av sin identitet.

En kartläggning som genomfördes av MUCF visade att nästan var femte hbtqi-ungdom har blivit utsatt för någon form av påtryckning för att inte leva ut sin sexualitet eller könsidentitet, samt att 5 procent av hbtqi-ungdomarna har blivit utsatta för omvändelseförsök. Unga hbtqi-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige (mucf.se)

Att unga utsätts för “omvändelseterapi” kan aldrig accepteras. Det handlar om ovetenskaplig terapi som riskerar att skapa livslånga psykiska problem. Liberalerna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna menar att en skarpare lagstiftning, som kriminaliserar omvändelseförsök, för att skydda barn och unga är helt nödvändig.

I utredningen argumenteras att det inte behövs ett skarpare förslag till lagstiftning för att nuvarande lagstiftning redan täcker omvändelseterapi. Vi menar att i sådant fall behöver omvändelsepåtryckningar mot hbtqi-personer räknas som särskilt försvårande omständigheter.

Det är mycket bra att utredningen föreslår ett förbud mot oskuldsoperationer, utredningen landar dock inte i slutsatsen att man bör förbjuda även oskuldsintyg. Liberalerna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna vill i detta sammanhang lyfta fram att oskuldskontroller uppenbart strider mot kravet på

vetenskap och beprövad erfarenhet som ställs på hälso- och sjukvårdspersonal i 6 kap 1 § patientsäkerhetslagen, dessutom bidrar fenomenet till att upprätthålla hedersförtryck.

Ersättaryttrande av Gaby Roseen (KD)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att därutöver anföra följande:

Omvändelseterapi är behandling som utgår från det falska antagandet att man kan ”botas” från den sexuella läggning man föds med. Det innefattar ofta påtryckningar och tvång för att personen inte längre ska identifiera sig som hbtq-person eller ge uttryck för den delen av sin identitet.

En kartläggning som genomfördes av MUCF visade att nästan var femte hbtqi-ungdom har blivit utsatt för någon form av påtryckning för att inte leva ut sin sexualitet eller könsidentitet, samt att 5 procent av hbtqi-ungdomarna har blivit utsatta för omvändelseförsök. Unga hbtq-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige (mucf.se)

Att unga utsätts för “omvändelseterapi” kan aldrig accepteras. Det handlar om ovetenskaplig terapi som riskerar att skapa livslånga psykiska problem. Liberalerna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna menar att en skarp lagstiftning, som kriminaliserar omvändelseförsök, för att skydda barn och unga är helt nödvändig.

I utredningen argumenteras att det inte behövs ett skarpare förslag till lagstiftning för att nuvarande lagstiftning redan täcker omvändelseterapi. Vi menar att i sådant fall behöver omvändelsepåtryckningar mot hbtqi-personer räknas som särskilt försvårande omständigheter.

Det är mycket bra att utredningen föreslår ett förbud mot oskuldsoperationer, utredningen landar dock inte i slutsatsen att man bör förbjuda även oskuldsintyg. Liberalerna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna vill i detta sammanhang lyfta fram att oskuldskontroller uppenbart strider mot kravet på vetenskap och beprövad erfarenhet som ställs på hälso- och sjukvårdspersonal i 6 kap 1 § patientsäkerhetslagen, dessutom bidrar fenomenet till att upprätthålla hedersförtryck.

§ 23**PM: Förstärkt skydd för den personliga integriteten - behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök (SOU 2023:37)**

Remiss från Justitiedepartementet

Remisstid den 20 november 2023

KS 2023/846

Beslut

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut som redovisas i promemorian.

Ersättaryttrande

Nike Örbrink (KD) hänvisar till Moderaternas, Liberalernas och Centerpartiets förslag till beslut.

Ärendet

Kommunstyrelsen behandlar ett ärende om Förstärkt skydd för den personliga integriteten - behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök (SOU 2023:37). Borgarrådet Ojanne redovisar ärendet i en promemoria.

Förslag till beslut

Ordföranden föreslår att kommunstyrelsen beslutar enligt borgarrådsberedningens förslag till beslut.

Borgarrådet Fjellner (M), borgarrådet Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) föreslår att kommunstyrelsen beslutar enligt Moderaternas, Liberalernas och Centerpartiets förslag till beslut.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt borgarrådsberedningens förslag.

Signerat av

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Karin,Wanngård	2023-11-15
Clara Julia,Lindblom	2023-11-15
Hans Lorentz,Altsjö	2023-11-16
Gustav Christofer Ingemar,Fjellner	2023-11-15